

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Олега Первомайського у справі за конституційною скаргою Ананченка Олега Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів частини першої статті 400 Цивільного процесуального кодексу України

Другий сенат Конституційного Суду України (далі – Конституційний Суд) 10 травня 2023 року ухвалив Ухвалу № 36-у(П)/2023 (далі – Ухвала), якою відмовив у відкритті конституційного провадження у справі № 3-65/2021(154/21) за конституційною скаргою Ананченка Олега Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів частини першої статті 400 Цивільного процесуального кодексу України.

Не погоджуючись з Ухвалою, на підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“ вважаю за потрібне викласти окрему думку.

Предмет конституційного контролю

1. Автор клопотання звернувся до Конституційного Суду з конституційною скаргою щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів частини першої статті 400 Цивільного процесуального кодексу України (далі – Кодекс).

Частиною першою статті 400 Кодексу встановлено:

„Переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, перевіряє правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими“.

Мотивування конституційної скарги

2. Ананченко О.М. просить перевірити приписи частини першої статті 400 Кодексу на відповідність приписам статей 3, 8, 9, 19, 22, частин третьої, четвертої статті 32, статті 55, пунктів 1, 14 частини першої статті 92, частин другої, третьої статті 124, частини першої статті 129, статті 147, статті 151² Конституції України.

Обґрунтовуючи свої твердження, автор клопотання посилається на окремі приписи Конституції України, Кодексу, статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також на судові рішення в його справі.

Мотивування Ухвали

3. Відмовляючи Ананченку О.М. у відкритті конституційного провадження, Конституційний Суд зазначив:

„Ананченко О.М., піддаючи сумніву зміст та обсяг законодавчого регулювання механізму перегляду судових рішень у касаційному порядку, твердить, що порушено його конституційне право на судовий захист, гарантоване статтею 55 Конституції України. Проте автор клопотання не зазначив, у чому саме полягає порушення цього права внаслідок застосування оспорюваних приписів Кодексу. Крім того, з аналізу конституційної скарги вбачається, що Ананченко О.М. не вказав причиново-наслідкового зв'язку між змістом оспорюваних приписів Кодексу щодо меж розгляду справи судом касаційної інстанції та порушенням його конституційного права на судовий захист“.

Ураховуючи наведене, Конституційний Суд дійшов висновку: «Отже, суб'єкт права на конституційну скаргу не навів жодних аргументів на підтвердження того, що його конституційне право на судовий захист, гарантоване статтею 55 Конституції України, порушено безпосередньо приписами частини першої статті 400 Кодексу.

Із наведеного випливає, що Ананченко О.М. не обґрунтував тверджень щодо неконституційності приписів частини першої статті 400 Кодексу в розумінні пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“».

Мотивування окремої думки

4. Слід визнати, що конституційна скарга Ананченка О.М. містить складне та суперечливе мотивування.

Однак суб'єкти права на конституційну скаргу й не повинні обов'язково мати вищу юридичну освіту та спеціалізуватись на підготованні змістовно якісних та досконалих конституційний скарг.

Відтак виявлення Конституційним Судом високих вимог до змісту конституційних скарг не є своєчасним та доречним.

5. За пунктом 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга, зокрема, має містити *„обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону“*.

На виконання цієї вимоги профільного закону автор клопотання вказав на таке право, а саме конституційне право на судовий захист, гарантоване статтею 55 Конституції України, та зробив спробу, щоправда у дещо емоційний спосіб, обґрунтувати порушення цього права. Тут доречно зазначити, що загальний обсяг конституційної скарги становить 29 (двадцять дев'ять) сторінок.

Проте Конституційний Суд відмовив Ананченку О.М. у відкритті конституційного провадження, мотивуючи це тим, що „автор клопотання не зазначив, у чому саме полягає порушення цього права внаслідок застосування оспорюваних приписів Кодексу. Крім того, <...> Ананченко О.М. не вказав причиново-наслідкового зв'язку між змістом оспорюваних приписів Кодексу

щодо меж розгляду справи судом касаційної інстанції та порушенням його конституційного права на судовий захист“.

6. На мою думку, мотивування Ухвали містить певні ознаки мотивування рішення по суті справи, а не ухвали про відмову у відкритті конституційного провадження.

Тобто Конституційний Суд в Ухвалі зазначає, що автор клопотання не надав аргументів, які спростували б презумпцію конституційності предмета конституційного контролю, а тому припис статті 400 Кодексу не суперечить Основному Закону України.

Вважаю, що стандарт доказування на стадії відкриття конституційного провадження у справі має бути нижчим і Конституційний Суд не повинен вимагати від суб'єктів права на конституційну скаргу такого рівня обґрунтування їхніх скарг, щоби цього було достатньо для судової перспективи визнання оспорюваного припису закону таким, що не відповідає Конституції України.

7. На моє переконання, дискусійним аргументом Ухвали є й те, що „Ананченко О.М. не вказав *причиново-наслідкового зв'язку* між змістом оспорюваних приписів Кодексу щодо меж розгляду справи судом касаційної інстанції та порушенням його конституційного права на судовий захист“.

Про який саме *причиново-наслідковий зв'язок* ідеться та на якій підставі Конституційний Суд вимагає його наявності в обґрунтуванні конституційної скарги – не зрозуміло.

Висновок

8. Вважаю, що Конституційний Суд на стадії відкриття конституційних проваджень у більшості випадків плекає марні сподівання на те, що в часи війни та всеосяжного правового нігілізму, що наразі виявляється, зокрема, у початковому рівні національних конституційної культури та конституційної

традиції, нізвідки та всупереч усьому з'являться конституційні скарги, що за якістю свого змісту задовольнятимуть як будь-якого вимогливого конституціоналіста, так і Конституційний Суд.

На моє переконання, Конституційний Суд мав змогу відкрити провадження у цій справі та дослідити предмет конституційного контролю – частину першу статті 400 Кодексу, на її відповідність Конституції України.

Суддя
Конституційного Суду України

Олег ПЕРВОМАЙСЬКИЙ